

Arbejdsrum på faste arbejdssteder

4.3 Tjekliste om arbejdsstedets indretning og udførelse fx til brug i program- og i projektgranskingsfasen

Arbejdsrum¹ på faste arbejdssteder²

Nr.	Arbejds miljøproblemstilling	Relevans Ja/nej	Beskrivelse af risici	Hvordan kan risici imødegås?	Ansvarlig	Løsning i projekt/ Løsning i journal
	Placering og indretning					
1	Bliver alle rum indenfor virksomhedens driftsområde hvor der udføres arbejde vurderet? ³					
2	Er arbejdsrummet forsvarligt indrettet? ⁴					
3	Er arbejdsrummet placeret så de ansatte ikke udsættes for unødige påvirkninger fra stoffer og materialer, stråling, ekstreme temperaturer, ildelugt, støj eller vibrationer fra andre dele af arbejdsstedet og omgivelserne i øvrigt?					
4	Er arbejdsrummet forsvarligt indrettet under hensyn til de arbejdsprocesser der foregår i rummet? ⁵					
5	Er de enkelte arbejdspladser placeret hensigtsmæssigt i arbejdsrummet? ⁶					
6	Er de enkelte arbejdsrum placeret hensigtsmæssigt i forhold til hinanden, så der kan etableres hensigtsmæssige arbejdsgange, herunder forsvarlige transportveje?					
7	Er gående og kørende trafik så vidt muligt holdt					

¹ Krav til **arbejdsrum** hvor der beskæftiges ansatte

² Se også Arbejdstilsynets AT intern instruks nr. 8/2008 Administration og dispensationer af regler indenfor bekendtgørelsen om faste arbejdssteders indretning

³ Fx også Ingeniørgange, teknikrum, depotrum, lagerrum og arkivrum (hvor der kun foretages indlægning og udtagning af varer sted), redskabsrum, bade og toiletrum på plejehjem o. l.

⁴ Dette indebærer bl.a. at bygningen skal opfylde bygningsmyndighedens krav på det tidspunkt hvor bygningen er opført eller væsentligt ombygget

⁵ Hvis der foregår arbejdsprocesser hvor der er særlige sikkerheds- og sundhedsmæssige risici skal rummet være indrettet, placeret og udstyret så farerne er imødegået mest muligt. Fx stilles særlige krav hvis der er mulighed for væsentligt væskespild, støjende processer, normalt er mange personer til stedet ud over de ansatte, store maskiner og processer hvor der udvikles stoffer og materialer.

⁶ Arbejdsplads betegner det sted, hvor de enkelte ansatte udfører et arbejde

Arbejdsrum på faste arbejdssteder

Nr.	Arbejds miljøproblemstilling	Relevans Ja/nej	Beskrivelse af risici	Hvordan kan risici imødegås?	Ansvarlig	Løsning i projekt/ Løsning i journal
	adskilt?					
8	Er alle kravene til arbejdsrum der ligger under terræn opfyldt (også krav om dagslys og udsyn)?					
9	Er arbejdsrummene forsvarligt isoleret mod fugt, kulde, varme, støj og vibrationer som kommer udefra eller fra andre rum?					
	Arbejdsrummets størrelse, udgangsforhold og færdselsveje					
10	Har arbejdsrummet en tilstrækkelig størrelse? (også selvom rummet ikke primært har funktion som arbejdsrum, fx toiletter og baderum på plejehjem med plejekrævende patienter)					
11	Er rumhøjde, gulvareal og luftrum afpasset efter arbejdes art, de tekniske hjælpemidler og inventaret samt de antal personer der normalt arbejder eller færdes i rummet? ⁷					
12	Er rumhøjden mindst 2,5 m? ⁸					
13	Er gulvarealet som minimum 7 m ²					
14	Er der som minimum 110 cm plads bag forkant af arbejdsbord, bånd eller lign.?					
15	Er det normale minimumskrav om 12 m ³ luftrum for hver beskæftigede opfyldt? ⁹					
16	Er færdselsveje tydeligt adskilt fra arbejdsarealer?					
17	Er der forsvarlige udgangsforhold?					
	Gulve					

⁷ Fx skal der efter Bygningsreglementet tages hensyn til antallet af børn i skoler og daginstitutioner

⁸ Større rumhøjde kan være nødvendig, fx hvis der er stærk udvikling af varme, fugt, støv eller sundhedsskadelige stoffer og materialer (her vil en rumhøjde på 3 m normalt være tilstrækkelig). Ved skrå loft beregnes rumhøjden som gennemsnitshøjden og højder under 2,1 m medregnes ikke ved beregningen. Arbejdstilsynet vil normalt ikke acceptere indretning af arbejdspladser på steder i rummet hvor højden er under 2,1 m.

⁹ Det kan accepteres at størrelsen af luftrummet kan nedsættes, hvis der er truffet effektive foranstaltninger til luftfornyelse, dog aldrig til under 8 m³ per beskæftiget. Mere luftrum kan være nødvendigt på grund af arbejdets art, fx hvis andre end de beskæftigede opholder sig i rummet. Ved beregning af luftrum medregnes kun de dele af rummet, hvor det af hensyn til lofthøjden er tilladt at indrette arbejdspladser (rumhøjder under 2,1 m og over 4 m medregnes ikke ved beregningen af luftrum).

Arbejdsrum på faste arbejdssteder

Nr.	Arbejds miljøproblemstilling	Relevans Ja/nej	Beskrivelse af risici	Hvordan kan risici imødegås?	Ansvarlig	Løsning i projekt/ Løsning i journal
18	Er gulve i arbejdsrummet og under de enkelte arbejdspladser så vidt muligt i samme niveau?					
19	Er gulvet så vidt muligt vandret og uden huller? ¹⁰					
20	Er niveauforskelle, der udgør risiko for fald afmærket? ¹¹					
21	Passer gulvbelægningen til arbejdets art. Er den fx i fornødent omfang skridfast, og har den en passende hårdhed, så den ikke er trættende at gå eller stå på? ¹²					
Overflader på vægge, lofter og gulve						
22	Kan overfladerne rengøres effektivt og på en forsvarlig måde? ¹³					
23	Er overfladerne i fornødent omfang afvisende overfor forurening som fx fedt, støv eller sundhedsfarlige stoffer og materialer? ¹⁴					
24	Er det sikret at overfladerne ikke • afgiver dampe eller støv til rummet, • kan danne statisk elektricitet der er sundhedsskadelig eller kraftigt generende, • kan medføre unødigt synsbelastning?					
Dagslys						
25	Er vinduesarealet ved sidelys mindst 10 % af gulvarealet eller ved ovenlys mindst 7 % af gulvarealet? ^{15, 16, 17, 18}					

¹⁰ Hvis gulvet skal kunne spules, kan et fald på 1 cm per m² accepteres

¹¹ Se bekendtgørelsen om sikkerhedsskiltning og anden form for signalgivning

¹² Fx hvis der kan forekomme brand- og eksplosionsfare, skal gulvet være egnet hertil, dvs. ikke gnistgivende og med en passende ledningsevne

¹³ Fx tilstrækkelig med plads til at udføre rengøringen, uden unødigt belastning for de personer der udfører rengøringen og uden ulykkesfare som fare for nedstyrtning mv.

¹⁴ Egnede materialer kan være linoleum og malede vægge

¹⁵ Forholdene kan efter omstændighederne anses for forsvarlige, når det ved beregning eller måling kan eftervises, at der er en dagslysfaktor på 2 % ved arbejdspladserne.

Arbejdsrum på faste arbejdssteder

Nr.	Arbejds miljøproblemstilling	Relevans Ja/nej	Beskrivelse af risici	Hvordan kan risici imødegås?	Ansvarlig	Løsning i projekt/ Løsning i journal
26	Betyder kravet om dagslystilgang eller udsynsmulighed en afgørende ulempe for virksomhedens drift, fx på grund af krav om konstant temperatur/luftfugtighed i lokalet, på grund af tyveriforsikring, eller store vanskeligheder ved at etablere dagslys til en arbejdsmæssig relevant placering? Fx • charcuteri, bager i større butikker hvor der ikke kan etableres ovenlys, • værkføreburer i produktionshaller¹⁹					
27	Er vinduer og ovenlys udført, placeret og evt. afskærmet, så de ikke medfører blænding, overophedning eller generende kuldenedfald? ²⁰					
28	Er det sikret, at vinduer der kan åbnes ikke udgør en sikkerhedsmæssig risiko, bl.a. ved brug og ved pudsning af vinduer?					
Udsyn og kunstig belysning						
29	Er der fra arbejdsrummet ²¹ mulighed for at se ud på omgivelserne? Fx gennem vinduer eller døre med glas til udeomgivelser (ovenlys kan ikke give mulighed for udsyn til udeomgivelser)? ^{22, 23}					

¹⁶ Vinduesarealet skal forøges forholdsmæssigt ved reduceret dagslystilgang (fx tonedede vinduer) eller formindsket dagslystilgang til vinduerne (fx ved tætliggende bygninger)

¹⁷ Arbejdsrum kan indrettes uden dagslystilgang, hvor der foregår arbejde, der ikke tillader dagslys, fx på grund af lysfølsomme produkter, som ved visse former for medicin fremstilling

¹⁸ Det kan efter omstændighederne accepteres, at dagslystilgangen er indirekte (flere lag glas med rum imellem, fx i overdækkede gader i storcentre)

¹⁹ Ved nybyggeri er det en betingelse for accept, at der er givet en kommunal dispensation for Bygningsreglementets tilsvarende bestemmelser

²⁰ Det er derfor ofte nødvendigt at etablere udvendig solafskærmning ved vinduer med direkte sollysindfald. Det gælder ved vinduer mod øst, syd og vest, og især hvis glasarealet udgør en væsentlig del af vægarealet

²¹ Der er ikke krav om, at der skal være udsyn fra den enkelte arbejdsplads!

Arbejdsrum på faste arbejdssteder

Nr.	Arbejds miljøproblemstilling	Relevans Ja/nej	Beskrivelse af risici	Hvordan kan risici imødegås?	Ansvarlig	Løsning i projekt/ Løsning i journal
30	Passer den kunstige belysning til arbejdet? Fx skal blænding, generende reflekser og flimren undgås og lysets fordeling, retning, styrke og farve skal være hensigtsmæssig					
Støj og akustik						
31	Er arbejdsstedet indrettet så de akustiske forhold er tilfredsstillende? ²⁴					
32	Er arbejdsprocesserne placeret i arbejdsrummet, så de ikke unødigt medføre påvirkning fra støj eller vibrationer? Fx ved at • støjende maskiner så vidt muligt anbringes udenfor arbejdsrummet, • støjende maskiner indkapsles, • der opstilles støjskærme, • loft og vægge i arbejdsrummet forsynes med lydabsorberende beklædning					
Temperatur, ventilation og indeklima						
33	Er temperaturen passende under hensyn til de ansatte og arbejdets art? ²⁵					
34	Har arbejdsrummet tilstrækkelig tilførsel af frisk luft uden generende træk? (For at sikre dette kan det være nødvendigt at etablere mekanisk rumventilation, fx i daginstitutioner, kontorer med meget elektronisk udstyr, butikker med mange belysningsarmaturer					

²² Dette gælder dog ikke fra arbejdsrum, der før 1. januar 1993 lovligt var indrettet uden udsyn, samt arbejdsrum hvor dagslystilgang ikke kræves af hensyn til produktions- eller andre særlige forhold

²³ Det kan efter omstændighederne accepteres, at de ansatte fra rummet kan fornemme vejrliget fx gennem etablerede glaspartier til et andet lokale, hvorfra der er udsyn til det fri. Det kan ligeledes accepteres, at der er udsyn til store glasoverdækkede arealer som fx storcentres torve. Der skal dog være tale om udsyn til store områder, der giver tilnærmelsesvis samme effekt som udsyn til udeomgivelser

²⁴ Se Arbejdstilsynets AT vejledning A.1.16 Akustik i arbejdsrum

²⁵ Ved stillesiddende arbejde skal temperaturen ligge mellem 18 og 25 °C, bedst ca. 21 – 22 °C

Arbejdsrum på faste arbejdssteder

Nr.	Arbejds miljøproblemstilling	Relevans Ja/nej	Beskrivelse af risici	Hvordan kan risici imødegås?	Ansvarlig	Løsning i projekt/ Løsning i journal
	osv.)					
35	Foregår der arbejdsprocesser, hvor der skal etableres • lokaludsugning med kontrolanordning for at fjerne forureninger fra arbejdsprocessen, • tilførsel af frisk erstatningsluft til rummet?²⁶					
36	Er der sikret et godt indeklima i arbejdsrummet? ²⁷					
Lempelser²⁸						
37	Er der arbejdsrum, hvor der ganske kortvarigt ²⁹ udføres arbejdsopgaver og hvor kravene til arbejdsrum vedrørende • isolering, • arbejdsrummets størrelse, • gulve, • overflader på vægge, lofter og gulve (dog må overfladerne ikke afgive dampe, støv eller danne statisk elektricitet), • dagslys, • temperatur, • akustik, • placeringen af støjende arbejdsprocesser, ikke kan opfyldes fuldt ud? ³⁰					

18-07-2016

²⁶ Fx skal der etableres udsugning med erstatningsluft i restaurationslokaler

²⁷ Temperatur, rummets overflader, passiv rygning, fugt og mikroorganismer, belysning, akustik og støj, luftfugtighed, statisk elektricitet, naturlig og mekanisk ventilation er en række faktorer, der indvirker på indeklimaet

²⁸ Kravene kan kun fraviges i det omfang, det efter forholdene og arbejdets karakter er rimeligt og forsvarligt

²⁹ Normalt omkring én time dagligt, men spørg **altid** Arbejdstilsynet om den til enhver tid gældende praksis i den konkrete sag, eller bed Arbejdstilsynet om en forhåndstilkendegivelse. Se AT cirkulæreskrivelse CIR-15-1

³⁰ Fx i følgende arbejdsrum: Ingeniørgange, teknikrum, depotrum, lagerrum og arkivrum (hvor der kun foretages indlægning og udtagning af varer sted), redskabsrum, bade og toiletrum på plejehjem o. l.